

Юрій Коваль
(м. Покровськ)

СПЕЦИФІКА ПОЛІТИЗАЦІЇ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Актуальність представленої дослідження полягає у тому, що в політичній науці у питаннях з проблематики місцевого самоврядування демонструється відсутність як єдиного, так й комплексного визначення поняття місцевого самоврядування через його політичну, правову, економічну та соціальну природу. Складність полягає в тому, що дослідження місцевого самоврядування знаходиться в предметному колі майже всього спектру гуманітарних наук, серед яких є юридичні, економічні, соціальні, філософські та інші, але при цьому, предметне коло в названому спектрі різні.

Тобто, місцеве самоврядування постаючи структурним елементом державних інституцій на містах має в собі три фундаментальні проблеми, які з політологічної точки зору визначаються наступним чином: по-перше, де простягається межа залучення громадян в державне управління й яким чином знайти в цьому питанні компроміс між реалізацією права громадян вільно здійснювати управління територіальною одиницею та загрозами державного суверенітету; по-друге, за якими ознаками між собою можна проаналізувати принципи невтручання влади у місцеві справи з проблемою недопущення сепаратистських настроїв місцевої громади; по-третє, де

простягається межа між державним наглядом та відвертим її втручанням у місцеві справи.

Проблематика вивчення місцевого самоврядування в політичних науках відносно нове явище, оскільки найбільш фундаментальні дослідження як у теоретичному, так і в практичному вимірі знаходяться в полі наукового пошуку фахівців з юридичних та економічних наук. На наш погляд, наведення ситуація не є чимось складним явищем, а навпаки – дозволяє більш предметно вивчити галузь місцевого самоврядування. Один щ основоположників теорії та поняття місцевого самоврядування німецький юрист Р. Гнейст стверджував, що незважаючи на факт наявності у місцевого самоврядування виключно юридичних ознак, але його діяльність простягається в трьох виключно політичних вимірах: сільських общин (родоплемінні зв'язки), міських (результат розвитку робітничих сил та технократичні революції, що лежать в основі появи й розвитку громадянського суспільства) та майнових (на підставі розвитку майнових прав) союзів [1, с. 41–42].

Але, на наш погляд, розвиток місцевого самоврядування в Україні не може рухатися у бік виключно майнових чи юридичних аспектів. У цьому відношенні влучним доказом цього має стати світоглядна позиція Олекси Тихого, який у своїх творах, листах прямо вказує на кризи й недоліки сучасного виховання, яке більше орієнтується на майнову, матеріальну цінність. На практиці це веде до того, що місцевого самоврядування виходячи з теоретичного наповнення політизується не у своєму

процесуальному функціонування, а за формами свого прояву у певному національному середовищі, своєрідною формою публічного управління де місцевій громаді надано державою право та реальна здатність здійснювати виконавчі функції щодо управління соціально-економічними, фінансовими, господарськими, майновими, земельними питаннями на місцях [2, с. 45]. Названа ситуація на думку Олексі Тихого, наслідком гірких наслідків сучасного навчання й виховання дітей, які задовольняються ситістю, маніловськими мріями, й не може у них сформуватися запал для розквіту національного, власного уявлення про природу речей [3]. Тому, людині, чи суспільству краще запозичити щось з зарубіжної практики, й розвивати без усвідомлення стану

Дещо інший підхід до політизації місцевого самоврядування пропонує відома дослідниця з наведеного фаху Т. Іванова, за її думкою, місцеве самоврядування являє собою механізм публічного врядування, способу організації системи життєдіяльності й управління на місцях, що формують собою систему стосунків з державою та її інституціями [4, с. 13]. Причому, в контексті організаційної будови будь-якої держави двох складових: модель держави, як набору інституцій (вони здійснюють функції державного управління) та громадянських інституцій як набору інструментів здійснення офіційної влади [4, с. 13–14]. Тобто, політизація відбувається на стику державного

управління (функцій місцевого самоврядування) та набору інститутів громадянського суспільства (здійснення повноважень). За такої моделі, місцеве самоврядування й має реалізовувати власну здатність й наявність ресурсної бази для здійснення управлінських функцій. Але, у цьому відношенні, дещо іншої позиції дотримується український дослідник О. Батанов, який аспект політизації місцевого самоврядування визнає як дуже проблемне питання політико-правового характеру, що має подвійну природу, бо з одного боку – політизація моделей місцевого самоврядування це суто національна проблема кожної держави, оскільки кожен досвід є унікальним й невідтворним в іншому соціополітичному середовищі; а з іншої, держави перехідного типу намагаються запозичити позитивний досвід функціонування місцевого самоврядування у власному національному середовищі, де домінує досвід жорсткої централізації влади, що веде до подвійної політизації місцевого самоврядування як інституту громадянського суспільства та моделі державного управління [5, с. 9].

Таким чином, сучасна наука у розвитку місцевого самоврядування багато в чому виграла, якби нариси Олекси Тихого про розвиток культурної ідентичності знаходили своє відображення у певному патріотичному вихованні як молоді так й агентури соціалізації [6]. Й тому, на наш погляд, мова у цьому випадку йде про те, що політизація місцевого самоврядування в Україні стосується виключно

орієнтації на використання матеріальних благ територій проживання, а не формуванню патріотичної свідомості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гнейст Р. Правовое государство и административные суды Германии / Р. Гнейст // . – СПб. : Тип. В. Безобразова и К., 1896. – 379 с.

2. Березинський В. П. Політична самоорганізація громад: сутність явища, синергія ефектів, форми прояву [текст] : Монографія / В. П. Березинський // – К. : Освіта, 2013. – 320 с.

3. Тихий Олекса Чому Донецький вчитель став «ворогом №1» для СРСР [електронний ресурс] / О. Тихий// Режим доступу: <http://www.radiosvoboda.org/a/28106828.html>

4. Іванова Т. В. Організація місцевого самоврядування в Україні: Навчальний посібник. / Т. Іванова // – К.: ВД «Професіонал», 2005. – 112 с.

5. Батанов О. В. Правові акти місцевого самоврядування: нариси про юридичну природу: монографія / Батанов О. В., Бесчастний В. М., Делія Ю. В – Донецьк: ДЮІ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2010. – 234 с.

6. Овсієнко В. Олекса Тихий. Справжній донецький українець /О. Тихий // Електронний доступ:
<http://www.istpravda.com.ua/articles/2012/02/3/70406/>